

שמיעה סלקטיבית

"האם נדע להיוולד שוב מחדש" של "החצר האחורית" הוא השיר הראשון שנוגע במציאות הנוכחית ביד אמן

עדיין לא הבשילה השעה, חשבתי, לשיר שיתעלה אל גודל השעה. ופתאום, באמצע הרחוב, המילים האלה, שאין לטעות בהן - זה יענקל'ה רוטבליט

[התראות במייל](#)

[בן שלו](#)

02 במאי 2024 • 08:51

תעודת הזהות המיידית ביותר של שירים היא הקול ששר שאתם. כשאנחנו שומעים שיר בפעם הראשונה ובכל זאת יודעים של מי הוא, מה שאנחנו מזהים כמעט תמיד זה את הקול של הזמר או הזמרת. אבל המקרה הזה היה שונה. הקול שבקע מהרדיו באחד מימי השבוע שעבר נשמע כמו קולם של כמה זמרים ששרים ביחד, או כמו קול מוכפל של זמר אחד. הוא היה לא בלתי מוכר, אבל גם לא משויך. כמעט מזהה אבל לא עד הסוף.

לעומת זאת, זהותו של כותב המילים הצטיירה מיד עם הישמע המשפט הפותח. בסיום הבית הראשון הזיהוי כבר היה ודאי. "מתוך מפץ החלומות והלם האובדן/ מכל קרעי העולמות שלך הוא הקורבן/ ממרירות הפיכחון האם יקום פורקן/ כי מתק פרי הניצחון הבשיל זרעי חורבן". אוצר המילים, עולם הדימויים, החרוזה, הטון, ויותר מכל המשפט האחרון, שמתח כמדומה קו מששת הימים ל-7 באוקטובר והידהד בחוזקה מוגברת ברחוב הרמת גני, כשמכוניות עם המדבקה "יחד ננצח" חולפות בנתיב הסמוך - זה חייב להיות יענקל'ה רוטבליט. לא יכול להיות אחרת. זה "הקול" שלו ככותב. ואם כך, הקול המוכר-אך-לא-מזוהה של הזמרים שייך לתומר יוסף, ואולי גם לגדי רונן ואיתמר ציגלר, חבריו של רוטבליט ללהקת "החצר האחורית".

**בפזמון אנחנו מוסטים מנקודת מבט חיצונית, כללית,
רציונלית ונשלטת אל נקודת מבט פנימית, אישית,
מיסטית ולא נשלטת. איפשהו בין ספר בראשית
לקפקא לדיוויד ליניץ'**

התגובה הרגשית שחולל המפגש עם המילים והצלילים האלה היתה עמוקה יותר מהסקרנות והשמחה שמעורר כל מפגש ראשון עם שיר טוב. היא נבעה במידה רבה מההבנה המיידית שהשיר הזה, שבאותו רגע עדיין לא ידעתי ששמו הוא "האם נדע להיוולד שוב מחדש", עונה על צורך שלא ידעתי שמקנן בי, ואולי גם באחרים: הצורך לשמוע שיר

ישראלי שמתעלה אל גודל השעה הגורלית והתקדימית של אחרי 7 באוקטובר, או לפחות מתקרב לכך. אלפי שירים יצאו מאז האסון והתייחסו אליו. רובם גרועים, חלקם בינוניים, מיעוטם טובים. אבל גם מבין הטובים המעטים, לא שמעתי ולו שיר אחד שנגע במציאות הנוכחית, על שלל רבדיה ומטעניה, ביד של רב-אמן. למעשה, לא שיערתי שזה אפשרי. עדיין לא הבשילה השעה, חשבת. ואולי גם: אין לנו מי שיכתוב שיר כזה. ופתאום, באמצע הרחוב, המילים האלה, הצלילים האלה. "החצר האחורית". רוטבליט.

לפני שלושה חודשים, לצורך כתבה על זמרים וכותבי שירים שנכנסו לאלם יצירתי ב-7 באוקטובר, פניתי אל רוטבליט ושאלתי מה המצב אצלו. "אני מאלה שמעכלים לאט", הוא השיב. ואז הוסיף: "זה יגיע. 'כך שיחררתי' (כך שיחררתי את ירושלים, אלבומו הראשון של רוטבליט מ-1979, ב"ש) יצא 12 שנים אחרי ששת הימים ההם".

"האם נדע להיוולד שוב מחדש" יצר את הרושם שהפעם העיכול של רוטבליט היה דווקא מהיר. זה לא נכון. מתברר שלא מדובר בשיר חדש. הוא נכלל באלבומו של רוטבליט "מדינת היהודים חלק ב", שיצא ב-2005 כתגובה ישירה ונסערת לאינתיפאדה השנייה ולהתנתקות ונשמע על ידי מעטים, אני לא ביניהם. שלושת מוזיקאי "החצר" - רונן, יוסף וציגלר - הלחינו מחדש את השיר כמנגינה ישראלית מאוד עם הדהודים אפריקאיים-ג'מייקניים קלים. לא מדובר אם כך בנס של שיר חדש שמתעלה אל גודל השעה, אלא בשיר ישן-חדש שנוגע בעומק ההווה והחוויה של ימינו. גם זה, על רקע אינספור השירים השטחיים/סתמיים שיצאו בחצי השנה האחרונה, מורגש כפלא.

מה שהופך את "האם נדע..." ליצירה כזאת הוא לא בתי השיר, שהראשון בהם צוטט למעלה. הבתים חדים ונוקבים, אבל הם נשארים בקומה השכלתנית, המתבוננת ממרחק. הרגע שבו השיר מבקיע למקום עמוק יותר הוא המעבר אל הפזמון: "נדמה לי שקראו בשמי/ אבל איני יודע מי קרא לי/ קרא לי ואנש", שרים אנשי "החצר האחורית". אנחנו מוסטים מנקודת מבט חיצונית, כללית, רציונלית ונשלטת אל נקודת מבט פנימית, אישית, מיסטית ולא נשלטת. קראו לי? כנראה. מי קרא לי? איני יודע. אבל אני הולך, נענה לאיזה כוח לא ידוע. המוזיקה שזורה כאן בטקסט בצורה נפלאה. השורה הראשונה בפזמון ("נדמה לי שקראו בשמי...") לא מתחילה בפעמה הראשונה של התיבה, כמקובל, אלא רק בפעמה השנייה. ההפרה הזאת יוצרת תחושה של חוסר שליטה, של זימון אל איזו ערכאה כל יכולה, שאי אפשר לא לציית לה. איפשהו בין ספר בראשית לקפקא לדיוויד לינץ'.

"האם נדע להיוולד שוב מחדש" הוא מן הסתם שיר ששואל האם נדע להיוולד שוב מחדש. יש בזה משהו

דידקטי. מעבר מאמנות לאקטואליה

ואכן, המשך הפזמון הוא "בפני מי אני עומד/ גופי רועד, אני העד/ יחף הגעתי כמו ניצול בודד מן המקדש". את השורות האלה, אף שנכתבו לפני 20 שנה, אי אפשר שלא לשמוע תחת הצל של 7 באוקטובר. כולנו, גם אלה שישבו לבטח בביתם, מרגישים במובן כלשהו כמו עדים, כמו ניצולים. או לכל הפחות: כולנו רועדים ויחפים. "האם נדע להיוולד שוב מחדש" נותן מילים להרגשה הטראומטית הזאת, ואולי עוזר איכשהו לעבד אותה.

יש רק בעיה אחת עם השיר הנפלא הזה: השם שלו, שהוא גם המשפט שחותם את הפזמון. "האם נדע להיוולד שוב מחדש". כשהמילים האלה מושרות בסוף הפזמון הן מבטלות באבחה אחת את התחושה הטקסטית שהשרו המשפטים הקודמים. חזרנו לקרקע בטוחה ומוכרת, שממנה ספק אם אפשר לראות רחוק לראות שקוף. "האם נדע להיוולד שוב מחדש" הוא מן הסתם שיר ששואל אם נדע להיוולד שוב מחדש. יש בזה משהו דידיקטי. מעבר מאמנות לאקטואליה.

חוץ מזה, גם ברמת הדיון האקטואלי לא בטוח שזאת השאלה היסודית ביותר שעומדת על הפרק. השאלה היסודית היא לא אם אנחנו נדע להיוולד שוב מחדש. השאלה היא אם יש בכלל אנחנו.

הצג עוד

מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרו קשר | רכשו מינוי | ביטול מינוי דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר האיכותי בישראל

© כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ